

ZAZNAVE DRUŽBENIH PROCESOV, VARNOSTNIH TEŽAV IN POLICIJE V URBANIH SOSESKAH – PRIMER LJUBLJANE

URŠKA PIRNAT IN GORAZD MEŠKO

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
E-pošta: pirnat.urska@gmail.com, gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

Povzetek V poglavju predstavljamo raziskavo o zaznavah družbenih procesov, varnostnih težav in policije v urbanih soseskah Ljubljane. Leta 2016 je bila izvedena pregledna študija na vzorcu 1.000 polnoletnih prebivalcev Ljubljane, ki so živeli v manj in bolj obremenjenih soseskah s prekrški zoper javni red in mir ter kriminaliteto. Analiza podatkov je pokazala, da so prebivalci manj problematičnih sosesk izrazili večjo stopnjo socialne kohezije, boljše mnenje o migrantih in manj zaznane odklonskosti mladih kot prebivalci bolj problematičnih sosesk. Prav tako so prebivalci manj problematičnih sosesk zaznali več postopkovne pravičnosti in večjo učinkovitost policije ter hkrati izrazili večjo pripravljenost na sodelovanje s policijo. V drugem delu analiz se ugotovitve nanašajo na različen vpliv dejavnikov, ki vplivajo na napovedovanje zaznavanja nereda v soseski in postopkovne pravičnosti policije glede na manj in bolj problematične soseske. V sklepu razpravljamo o ugotovitvah študije, predstavljamo njene glavne omejitve in podajamo predloge za nadaljnje raziskovanje.

Ključne besede:

varnost,
urbane
skupnosti,
prebivalci,
zaznave,
Slovenija

PERCEPTIONS OF SOCIAL PROCESSES, SECURITY ISSUES AND THE POLICE IN URBAN COMMUNITIES – THE CASE OF LJUBLJANA

URŠKA PIRNAT & GORAZD MEŠKO

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
E-mail: pirnat.urska@gmail.com, gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

Abstract In this chapter we present a study on perceptions of social processes, security issues and the police in urban neighbourhoods in Ljubljana. In 2016, a community survey was conducted on the sample of 1.000 adult residents of Ljubljana, which lived in low-risk and high-risk neighbourhoods. The data analysis indicated, that residents of low-risk neighbourhoods expressed higher level of social cohesion, better attitudes toward migrants and less youth deviance as residents of high-risk neighbourhoods. Moreover, residents of low-risk neighbourhoods perceived more procedural justice, police effectiveness and were more willing to cooperate with the police. Findings of the second part of the analysis relate to different impacts of factors that influence neighbourhood disorder and procedural justice regarding low-risk and high-risk neighbourhoods. In the discussion, the findings of the study are summarized, the main limitations are presented and future research proposals are proposed.

Keywords:

security,
urban
communities,
residents,
perceptions,
Slovenia

1 Uvod

Proces urbanizacije je močno pospešila industrializacija in že v dvajsetem stoletju je več kot polovica svetovnega prebivalstva živela na urbanih območjih, večinoma v gosto naseljenih mestih. Po nekaterih napovedih naj bi 68 % svetovnega prebivalstva do leta 2050 živelo v urbanih okoljih (Ritchie in Roser, 2018). Za urbana območja so značilni naslednji dejavniki: 1) prebivalstvo – urbana območja imajo veliko število prebivalcev; 2) gostota prebivalstva – veliko število prebivalcev živi na prostorsko omejenem območju (visoka gostota poselitve); in 3) heterogenost prebivalstva – heterogenost je lahko posledica večjega števila prebivalcev ali dejstva, da se urbano prebivalstvo ne reproducira in je treba na urbana območja naseliti migrante z drugih območij ali držav (Rebernik, 2008; Wirth, 1938). Na podlagi kombinacije teh treh dejavnikov je mogoče družbeno življenje v urbanih okoljih opisati kot organsko družbo, ki ima naslednje značilnosti: 1) pogosti stiki med prebivalci, 2) neosebni odnosi, 3) pomanjkanje skupnih interesov, 4) pomanjkanje občutka pripadnosti in 5) dejstvo, da se prebivalci med seboj ne poznajo. Za urbana središča so s sociološkega vidika značilne naslednje težave: 1) stanovanjska problematika, 2) brezposelnost, 3) kulturna trenja in 4) kriminaliteta (Rebernik, 2008; Shaw in McKay, 1942). Če na problematiko kriminalitete pogledamo z okoljskega vidika, lahko ugotovimo, da gre za osrednje vprašanje urbanih območij, saj je stopnja kriminalitete najvišja prav v urbanih stanovanjskih soseskah (Glaeser in Sacerdote, 1999).

Evropa je bila v dvajsetem stoletju priča hudim neenakostim in nasprotjem, zlasti zaradi znatnega povečanja brezposelnosti, kar je med evropskim prebivalstvom sprožalo občutke tesnobe, pešanje socialnih mrež in padec zaupanja v prihodnost. Ta kriza je ogrozila socialno kohezijo in solidarnost ter okreplila sebičnost in individualizem. Zato je Evropski forum za varnost v mestih (*European Forum for Urban Security*) oblikoval pojem urbane varnosti, ki se uporablja še danes, in začel javno razpravo o preprečevanju kriminalitete v Evropi, ki je namenjena ozaveščanju lokalnih organizacij in oblasti o pomenu varnosti v mestih (*European Forum for Urban Security*, 2000, 2019). Pojmovanje varnosti v mestih daje poudarek vidiku viktimizacije in predpostavlja celovit pristop k reševanju varnostne problematike, ki se ne sme osredotočati le na vlogo policije in kazenskega pravosodja, ampak tudi na vlogo mest pri zagotavljanju varnosti (Alvazzi del Frate in van Kesteren, 2004). Evropska listina o urbanih okoljih (*European Urban Charter*) izpostavlja varnost kot eno od temeljnih človekovih pravic in obenem opozarja na nekatera načela, ki jih je

treba upoštevati pri zagotavljanju varnosti v urbanih okoljih: 1) doslednost politike pri preprečevanju kriminalitete; 2) ažurnost in celovitost informacij in podatkov o kriminaliteti; 3) vključevanje vseh pripadnikov skupnosti v preprečevanje kriminalitete; 4) tesno sodelovanje med policijo in lokalno skupnostjo; 5) natančno opredeljeno politiko na področju drog, ki se izvaja v praksi; 6) oblikovanje in vzpostavitev alternativ zaporni kazni; 7) pomoč žrtvam kaznivih dejanj; ter 8) prednostna obravnava preprečevanja kriminalitete in temu primerno povečanje finančnih sredstev (The European Urban Charter, 2008).

V skladu z evropskimi smernicami je treba pri merjenju varnosti v urbanih lokalnih skupnostih zajeti informacije, ki se nanašajo na različne vidike, kot so: 1) demografija lokalnih skupnosti; 2) podatki o kriminaliteti ter o prostorski porazdelitvi kriminalitete in nereda; 3) prepoznavanje vzrokov za pojav kriminalitete; 4) opredelitev posledic viktimizacije; 5) izmeriti stališča prebivalcev o kriminaliteti in virih ogrožanja; 6) opredelitev stopnje kakovosti življenja in 7) določitev institucij, pristojnih za zagotavljanje varnosti na lokalni ravni (European Forum for Urban Security, 2007, 2016). V poglavju predstavljamo zaznave prebivalcev Ljubljane, največjega urbanega območja v Sloveniji, v zvezi z različnimi varnostnimi vidiki, pri čemer sledimo navedenim evropskim smernicam. Poglavje je sestavljeno iz teoretičnega dela, v katerem predstavljamo vzroke za pojav kriminalitete v Ljubljani in podajamo pregled predhodnih raziskav na področju kriminalitete, viktimizacije in strahu pred kriminaliteto, obravnavamo kriminaliteto in nered v urbanem okolju ter zaznavanje tovrstnih pojavov, se osredotočamo na vlogo socialne kohezije z vidika kriminalitete v urbanih okoljih ter vlogo policije v urbanih skupnostih. V empiričnem delu najprej predstavljamo raziskavo o zaznavah varnostnih problemov v urbanih soseskah, v nadaljevanju pa obravnavamo še rezultate naše raziskave. V razpravi predlagamo zaključke in usmeritve za nadaljnje raziskovanje na področju zaznav varnostnih problemov v urbanih soseskah.

2 Vzroki za pojav kriminalitete v urbanih okoljih – primer Ljubljane

Raziskave na področju kriminalitete v urbanih okoljih Slovenije so se osredotočale zlasti na preučevanje kriminalitete v Ljubljani kot glavnem mestu in največjem urbanem območju v državi. Prvo študijo o prostorski porazdelitvi kriminalitete v Ljubljani je leta 1975 izvedel Pečar (1975). Ob preučevanju odnosa med deviantnimi ravnanji in demografskimi značilnostmi je prišel do naslednjih ugotovitev: 1)

pijančevanje v okolici starih zgradb v mestnem jedru je predstavljalo pomembno varnostno težavo; 2) deviantna ravnanja so bila pogostejša in bolj zgoščena v delno urbaniziranih okoljih; in 3) z izrazitejšo odklonskostjo mladih ter večjim številom kršitev javnega reda in miru se pogosteje soočajo stanovanjske soseske na obrobju mesta. Pečar (1975) je na podlagi te raziskave poudaril, da sta gostota kriminalitete in število storilcev oziroma kršiteljev neenakomerno razporejena po celotnem območju mesta, pri čemer so večje zgostitve značilne za mestno središče. Neenakomerna razporeditev kriminalitete je bila pozneje potrjena tudi z raziskavo, ki so jo izvedli Klinkon, Meško in Rebernik (2004), v kateri so preučevali razmerja med prostorsko razporeditvijo družbenih skupin in kriminalitete ter dokazali pozitivno korelacijo med 1) starostjo in kriminaliteto, 2) spolom (ženski) in kriminaliteto (tatvine in ropi) ter 3) dohodkom in kriminaliteto, pa tudi negativno korelacijo med stopnjo izobrazbe in nasilnimi kaznivimi dejanji (umor in posilstvo). Tretja raziskava je razkrila vzorce najpogostejših oblik kriminalitete v Ljubljani. V celotnem obsegu splošne kriminalitete je premoženjska kriminaliteta predstavljala večino prijavljenih kaznivih dejanj v Ljubljani, znotraj te kategorije pa so bila najpogosteje prijavljena lažja kazniva dejanja zoper premoženje, ki so jim sledile tatvine, vlomi in ropi. Na podlagi prostorske analize kriminalitete se je izkazalo, da je za najpogosteje prijavljena kazniva dejanja (tatvine, vlomi in ropi) značilno koncentrično upadanje njihove pogostosti, ki se giblje iz mestnega središča v smeri proti obrobju mesta, pri čemer je bila najvišja stopnja kriminalitete zaznana v radiju do približno enega kilometra. Najnižja stopnja kriminalitete je bila zabeležena v predmestjih, ki so bila šele nedavno urbanizirana. Premoženjska kriminaliteta je bila razpršena na območjih, za katera so značilni velik dnevni pretok ljudi, bližina avtoceste oz. obvoznice in anonimnost prebivalcev (Meško, Maver in Klinkon, 2010). Hacin in Eman (2016) sta raziskala kriminaliteto v urbanih okoljih in analizirala podatke o kaznivih dejanjih zoper premoženje, ki so bila v Ljubljani prijavljena v obdobju od leta 2008 do leta 2013. Ugotovila sta, da je bilo leta 2013 prijavljenih 26.336 kaznivih dejanj, pri čemer je premoženjska kriminaliteta predstavljala kar 81 % celotnega števila kaznivih dejanj. V obravnavanem obdobju se je delež premoženjske kriminalitete povečal za 4,3 %; najpogostejša kazniva dejanja zoper premoženje v letu 2013 pa so bila tatvine (83 %), poškodovanje ali uničenje tuje stvari (9 %), goljufije (3 %) in ropi (0,6 %). Ugotovljeno je bilo, da so za območja z najvišjo razširjenostjo premoženjske kriminalitete značilni naslednji dejavniki: 1) velik pretok in dnevne migracije oseb, ki imajo praviloma pri sebi denar ali bančne kartice; 2) nezadostno varovanje parkirišč in premalo varnostnega osebja;

3) nepazljivost ljudi; ter 4) velika prisotnost dijakov, študentov in turistov, ki so lahke tarče žeparjev in tatov (Hacin in Eman, 2016).

2.1 Pregled raziskav na področju kriminalitete, viktimizacije in strahu pred kriminaliteto v Ljubljani

Slovenija se je pridružila mednarodni anketi o žrtvah kriminalitete (*International Crime Victim Survey*), v okviru katere so bile v letih 1992, 1997, 2001 in 2008 opravljene viktimizacijske študije v Ljubljani. Ugotovitve zadnje viktimizacijske študije kažejo na povečanje števila poškodovanja vozil, kraj koles in tatvin iz vozil. Tako so najpogostejše oblike viktimizacije zaradi kaznivih dejanj zoper premoženje zajemale poškodovanje vozil (11 %), kraje koles (6 %), tatvine iz vozil (5 %) in vlome (2,5 %). Med neprijavljenimi kaznivimi dejanji so največkrat zastopani poškodovanje vozila, poskusi vloma in ropi, medtem ko so bile policiji najpogosteje prijavljene tatvine iz vozila in tatvine vozil (Statistični urad Republike Slovenije, 2009). Lobnikar in Meško (2010) sta analizirala varnostne razmere v Ljubljani in odzive lokalnih organov nanje. Ugotovila sta, da med glavne varnostne probleme spadajo prometna varnost, nered v soseskah, kriminalna žarišča in organizirana kriminaliteta. V izsledkih v zvezi s krepitvijo varnosti v mestu sta poudarila predvsem pomen izvajanja policijskega dela v skupnosti, vzpostavitve sistema za preverjanje varnosti in krepitve vloge občinskih redarstev. Poleg tega se je na podlagi raziskave o zaznavah kriminalitete in nereda izkazalo, da so prebivalci v okviru splošne kriminalitete kot najbolj problematične zaznavali napade, tatvine in rope, v okviru nereda pa so najpogosteje izpostavili vandalizem, smeti na ulicah in popivanje na javnih mestih (Lobnikar, Prislan in Modic, 2016).

Ugotovitve raziskave, ki je temeljila na socialnopsihološkem in sociodemografskem modelu strahu pred kriminaliteto v Ljubljani, so opozorile na korelacijo med strahom pred kriminaliteto in 1) nekaterimi zaznavami nevarnih oseb in krajev – strah pred neznanci in neznanimi kraji; 2) spolom – ženske se počutijo bolj ogrožene; 3) starostjo – starejši izražajo več strahu pred kriminaliteto; 4) socialnoekonomskim položajem posameznika; 5) socialnimi mrežami posameznikov; in 6) predhodno viktimizacijo (Meško in Areh, 2003; Meško in Šifrer, 2008). Raziskava, ki je bila namenjena ugotavljanju morebitnih razlik v strahu pred kriminaliteto, ki ga izražajo prebivalci urbanih in ruralnih okolij, je pokazala, da je strah pred kriminaliteto večji na območjih mest. Prebivalci Ljubljane so strah pred kriminaliteto povezovali s

fizičnim in družbenim neredom ter antisocialnim vedenjem, ki se pogosteje pojavlja v urbanih okoljih. Poleg tega so prebivalci Ljubljane v primerjavi s prebivalci vaških okolij izrazili nižjo stopnjo socialne kohezije, zaupanja in socialnih mrež (Meško, Šifrer in Vošnjak, 2012). Opravljena je bila tudi raziskava o strahu pred kriminaliteto v dveh postsocialističnih prestolnicah (Ljubljani in Sarajevu), ki je pokazala, da se prebivalci Ljubljane počutijo bolj varno, saj 1) so v večji meri pripravljeni biti ponoči sami zunaj; 2) se ženske v Ljubljani počutijo manj ogrožene; 3) menijo, da obstaja večja verjetnost, da bi se branili pred morebitnim napadalcem; in 4) so si le redko predstavljali, da bi jim kdo prekrizal pot (Meško, Fallshore, Muratbegović in Fields, 2008). Meško, Fallshore in Jevšek (2007) so opozorili na pomen policijskega dela v skupnosti, ki predstavlja ustrezen način izvajanja policijske dejavnosti za zmanjšanje občutka ogroženosti. Poudarili so, da je načrtovanje varnega urbanega okolja v lokalnih skupnostih eden od ključnih ukrepov za zmanjšanje strahu pred kriminaliteto. Odprava fizičnega in družbenega nereda, ustrenejša ulična razsvetljava, odprti javni prostori in urejena zunanja podoba namreč kažejo na to, da je okolje, v katerem živi lokalno prebivalstvo, varno.

3 Kriminaliteta in nered v urbanih okoljih

Mednarodna anketa o žrtvah kriminalitete vsebuje podatke o razširjenostih in vrstah viktimizacije v urbanih okoljih, ki ne temelji na statističnih podatkih policije, kar pomeni, da pravzaprav daje bolj celosten vpogled v problematiko, saj zajema številna kazniva dejanja, ki običajno niso prijavljena policiji (Alvazzi del Frate in van Kesteren, 2004). Glavne ugotovitve predhodnih viktimizacijskih študij, opravljenih na urbanih območjih Evrope, kažejo, da so kazniva dejanja zoper premoženje in kazniva dejanja, povezana z motornimi vozili, najpogostejše oblike kriminalitete v urbanih okoljih. V okviru premoženjske kriminalitete je najpogosteje zastopana viktimiziranost zaradi tatvin in vlomov, v okviru kaznivih dejanj, povezanih z motornimi vozili, pa so najpogostejša poškodovanja vozil, tatvine iz vozil in tatvine vozil. V kategoriji kaznivih dejanj, pri katerih pride do stika med storilcem in žrtvijo, so na splošno najobičajnejši ropi in napadi, čeprav tovrstna kazniva dejanja na urbanih območjih niso zelo pogosta (Alvazzi del Frate in van Kesteren, 2004; Pavlović, 1993; van Dijk, van Kesteren, in Smith, 2007). Vse pogosteje prepoznana oblika viktimizacije je tudi sovražni govor, vse več študij pa se osredotoča na preučevanje obsega sovražnega govora v kontekstu nestrpnosti do migrantov (van Dijk et al., 2007; van Dijk, Manchin, van Kesteren in Hideg, 2005).

Znake nereda, ki so lahko vir ogrožanja varnosti v stanovanjskih soseskah, pa lahko poleg kriminalitete in viktimizacije pojasni tudi model antisocialnega oz. družbeno nesprejemljivega vedenja. Znaki nereda prebivalce neprestano opozarjajo na obstoj družbenih problemov in morebitnega tveganja za viktimizacijo (Covington in Taylor, 1991; Perkins, Meeks in Taylor, 1992; Raudenbush in Sampson, 1999). Predhodne študije s tega področja so se osredotočale na merjenje dveh oblik nereda v skupnostih, in sicer družbenega in fizičnega nereda. Družbeni nered je posledica antisocialnega oz. družbeno nesprejemljivega vedenja, ki je nepredvidljivo in potencialno nevarno, medtem ko se fizični nered odraža v zanemarjenosti življenjskih okolij in vidnih posledicah deviantnih pojavov (Kelling in Wilson, 1982; Raudenbush in Sampson, 1999; Skogan, 2011).

Zaznave kriminalitete med prebivalci sosesk kažejo na prisotnost tveganj, ki so posledica kriminogenih dejavnikov in odraz šibkega družbenega nadzorstva. Znaki kriminalitete in nereda lahko na vedenje prebivalcev vplivajo s treh različnih vidikov: 1) s čustvenega vidika – spremenijo se občutki in občutja prebivalcev; 2) s kognitivnega vidika – spremeni se razmišljanje prebivalcev; in 3) z vedenjskega vidika – spremeni se vedenje prebivalcev (Innes, 2004). Zaznavanje kriminalitete je povezano z dojemanjem kakovosti življenja, saj so prebivalci prepričani, da je vzdrževanje reda v soseskah in zmanjšanje števila kaznivih dejanj eden od elementov, ki vplivajo na kakovost življenja (Reisig in Parks, 2000). Čeprav zaznavanje kriminalitete vpliva na občutek ranljivosti in ogroženosti, raziskave kažejo, da zaznavanje nereda v soseskah velja za precej močnejši vir ogrožanja varnosti, saj prebivalci znake nereda opazijo pogosteje kot kriminaliteto (Innes, 2004). Zaznavanje nereda v soseskah je povezano z občutki ranljivosti in ogroženosti ter s strahom pred kriminaliteto, hkrati pa opozarja na neuspešnost mehanizmov družbenega nadzorstva (Gau in Pratt, 2010).

4 Vloga socialne kohezije

Vloga socialne kohezije se najbolj očitno kaže v programih preprečevanja kriminalitete v skupnosti, ki obravnavajo potrebo po 1) povečanju občutka varnosti prebivalcev; 2) odzivanju na skrbi in težave skupnosti v zvezi s kriminaliteto; ter 3) krepitvi socialne kohezije in socialnega kapitala v skupnostih (United Nations Office on Drugs and Crime, 2010). Osredotočajo se na vzpostavitev socialne kohezije v skupnosti in izboljšanje kakovosti življenja prebivalcev (International Centre for the

Prevention of Crime, 2010). Sampson in Groves (1989) poudarjata pomen oblikovanja družbenih vezi, kar omogoča učinkovito izvajanje neformalnega družbenega nadzorstva in vpliva na obvladovanje kriminalitete. Najpomembnejši dejavnik družbenih vezi, na podlagi katerih se krepi neformalno družbeno nadzorstvo, izhaja iz pojmovanja kolektivne zavesti, ki je opredeljena kot seštevek medsebojnega zaupanja in pripravljenosti prebivalcev na sodelovanje pri reševanju težav za skupno dobro (Sampson, Raudenbush in Earls, 1997: 921). Prvi element kolektivne zavesti je pripravljenost prebivalcev na sodelovanje v skupnosti za skupno dobro, ki se izraža kot stopnja, do katere se udejanjijo določena ravnanja, namenjena reševanju problematike kriminalitete. Druga prvina kolektivne zavesti pa obsega kombinacijo medsebojnega zaupanja in socialne kohezije. V skupnostih, za katere sta značilna visoka stopnja socialne kohezije in medsebojnega zaupanja, obstaja večja verjetnost, da bodo prebivalci skupaj prepoznali pereča vprašanja, jih ustrezno obravnavali in rešili (Sampson et al., 1997). Vpliv kolektivne zavesti na stopnjo kriminalitete so potrdile tudi ugotovitve empiričnih raziskav, ki dokazujejo, da je kolektivna zavest element, s katerim je mogoče precej natančno napovedati stopnjo kriminalitete (Pratt in Cullen, 2005; Sampson, 2006). Bučar Ručman (2019) je na podlagi preučevanja družbenih vezi in solidarnosti prišel do zaključka, da je za slovenska urbana okolja značilna pluralizacija, visoka stopnja tolerance in medsebojno zaupanje.

Kot navajata Shaw in McKay (1942), je družina, v okviru katere se razvijajo in vzdržujejo družbene norme in vrednote, najpomembnejši dejavnik neformalnega družbenega nadzorstva. Vendar imajo družine precejšnje težave pri vzdrževanju teh družbenih norm in vrednot, če se morajo nenehno soočiti z odklonskimi vzorci, ki so običajno prisotni v prikrajsanih soseskah. Odgovornosti za oslABLJENO družbeno nadzorstvo pa ne nosijo zgolj družine, ampak tudi prikrajsane skupnosti, ki nimajo ustreznih možnosti za reševanje socialne problematike. Zaznana odklonskost mladih je za prebivalce kazalnik, da skupnost ni sposobna uresničevati enakih vrednot in izvajati učinkovitega družbenega nadzora (Sampson in Groves, 1989). Učinkovit nadzor mladih, ki se začne z osnovno socializacijo in posledično omogoča preprečevanje deviantnih pojavov med mladimi, je eden od pomembnih dejavnikov, ki vplivajo na kakovost življenja. Nadzor, ki ga izvajajo prebivalci, pa vpliva tudi na pojav družbeno nesprejemljivega vedenja med mladimi (Haynie, 2001).

Če upoštevamo, da urbana okolja sestavljajo skupine prebivalcev različnih narodov in narodnosti, je jasno, da je sposobnost sobivanja med heterogenimi družbenimi skupinami znotraj skupnosti odraz socialne kohezije. To lahko opišemo kot stopnjo medsebojnega zaupanja, solidarnosti ter ustaljenih norm in vrednot med heterogenimi skupinami, ki so del posamezne skupnosti (Laurence, 2011). Odnos do migrantov, zlasti pa predsodke, povezane z migranti, je mogoče pojasniti z Blumerjevo (1958) teorijo zaznavanja migrantov na ravni družbene skupine. Migranti v svojem novem življenjskem okolju predstavljajo družbeno skupino, ki je podrejena dominantni družbeni skupini, sestavljeni iz lokalnega prebivalstva. Pripadniki dominantne skupine se zavedajo, da so v boljšem družbenem položaju, in lahko razvijejo 1) občutek večvrednosti, 2) občutek, da je podrejena skupina drugačna, 3) občutek, da imajo pravico do privilegirane položaja, ter 4) strah in nezaupanje v odnosu do podrejene skupine (Black, 1958).

Raziskave, ki so preučevale povezavo med socialno kohezijo in varnostjo v skupnostih, kažejo, da višja stopnja zaupanja, solidarnosti ter spoštovanja uveljavljenih norm in vrednot med prebivalci pozitivno vpliva na zmanjšanje kriminalitete, in sicer zaradi krepitve neformalnega družbenega nadzorstva v skupnostih (Lee, 2000; Reisig in Cancino, 2004). Višja stopnja socialne kohezije vpliva tudi na pripravljenost prebivalcev na sodelovanje s policijo, saj so prebivalci bolj naklonjeni prijavljanju kaznivih dejanj in sumljivih pojavov policiji ter sodelovanju v dejavnostih za preprečevanje kriminalitete (Goudriaan Witterbrood, in Nieuwbeerta, 2006).

5 Vloga in zaznava policije v urbanih skupnostih

Policija velja za osrednjo institucijo formalnega družbenega nadzorstva pri zagotavljanju varnosti v urbanih skupnostih. Ker so za urbana območja značilne posebne lastnosti (velika gostota poseljenosti in heterogenost prebivalcev) in ker ta območja živijo posebno družbeno življenje (organska družba), se lahko zgodi, da policija pogosto velja za odtujeno institucijo, ki s prebivalci ni v najboljših odnosih. Policija lahko kriminaliteto obvladuje z izvajanjem tradicionalnega policijskega dela¹ ali pa v ta namen uporabi alternativne strategije, kot je v reševanje problemov usmerjeno policijsko delo ali policijsko delo v skupnosti (United Nations, 2011).

¹ Tradicionalno policijsko delo je reaktivno oz. odzivno – izvaja se po tem, ko je kaznivo dejanje že storjeno.

Policijsko delo v skupnosti² lahko odigra bistveno vlogo pri vzpostavljanju zaupanja in partnerstva med policijo in prebivalci. Raziskave kažejo, da lahko policijsko delo v skupnosti prispeva k manjši zaznavi nereda v soseskah, močnejšemu občutku varnosti, večji zaznani učinkovitosti policije in zadovoljstvu prebivalcev z delom policije (Gill, Weisburd, Telep, Vitter in Bennett, 2014; Meško, Sotlar, Lobnikar, Jere in Tominc, 2012; Reisig, 2010).

Legitimnost policije lahko opredelimo kot občutek, da imajo določeni organi ali institucije pravico do posredovanja na določenih področjih in se jim je zato treba podrediti. To z drugimi besedami pomeni, da se posamezniki strinjajo s tem, da morajo svoje vedenje in ravnanja prilagoditi pričakovanjem teh organov in institucij (Tyler, 1990: 25). Zaznava legitimnosti policije vsebuje dva vidika, in sicer 1) instrumentalni in 2) normativni vidik (Hough, Jackson in Bradford, 2013; Sunshine in Tyler, 2003; Tyler, 1990). Normativni vidik legitimnosti poudarja vlogo pravičnosti v policijskih postopkih, pri čemer je postopkovna pravičnost opredeljena kot pošteno in korektno sprejemanje odločitev v okviru vodenja policijskih postopkov zoper prebivalce. Ker prebivalci dojemajo policijo kot avtoriteto, ocenjujejo njeno pravičnost v postopkih na podlagi dveh temeljnih predpostavk: 1) načina, na katerega se sprejemajo odločitve, in 2) kakovosti obravnave, ki so je deležni kot posamezniki (Blader in Tyler, 2003; Tyler, 1990). Način sprejemanja odločitev se nanaša na nepristranskost, nevtralnost in objektivnost v policijskih postopkih ter doslednost pri izvajanju policijskih pooblastil. Kakovost obravnave pa je povezana z vedenjem policistov v postopkih, ki ga prebivalci ocenjujejo glede na vljudnost, spoštljivost in dostojanstvenost obravnave (Tyler, 2003). Nedavna raziskava Reisiga, Flippina, Meška in Trinknerja (2020) je ugotovila, da je vpliv postopkovne pravičnosti na samo legitimnost policije enak v vseh urbanih okoljih ne glede na strukturo urbanih sosesk. Instrumentalni vidik legitimnosti se osredotoča na učinkovitost policije, ki je odločilen dejavnik za ocenjevanje njene legitimnosti. Če velja policija za učinkovito pri spopadanju s kriminaliteto ter vzdrževanju javnega reda in miru, jo prebivalci zaznavajo kot legitimnega nosilca avtoritete (Tankebe, 2008; Tyler, 1990). V raziskavi, ki se je osredotočala na preučevanje normativnega modela legitimnosti policije v urbanih okoljih v Sloveniji, je bilo potrjeno, da je

² Trojanowicz in Bucqueroux (1991) policijsko delo v skupnosti opredeljujeta kot novo filozofijo opravljanja policijskega dela, ki temelji na ideji, da policisti in prebivalci tvorno in ustvarjalno sodelujejo pri reševanju sodobnih težav, s katerimi se soočajo skupnosti in so povezane s kriminaliteto, strahom pred kriminaliteto, fizičnim in družbenim neredom ter propadanjem sosesk.

zaznava prebivalcev odvisna od postopkovne pravičnosti policije (Meško, Tankebe, Jere, Eman in Reisig, 2014).

Zaznavanje policije kot učinkovite lahko pojasnimo z modelom odgovornosti policije, ki predvideva, da prebivalci učinkovitost policije ocenjujejo na podlagi izvajanja njene primarne dejavnosti. Prebivalci njeno primarno dejavnost razumejo kot preprečevanje in obvladovanje kriminalitete ter vzdrževanje javnega reda in miru (Skogan, 2009), zaradi česar uspešnost policije ocenjujejo na podlagi lastnega zaznavanja kriminalitete in znakov nereda v soseski. Model odgovornosti policije tako predvideva, da zaznava kriminalitete in znakov nereda negativno vpliva na ocenjevanje učinkovitosti policije (Weitzer in Tuch, 2005).

Pripravljenost na sodelovanje s policijo lahko pojasnimo z uporabo dveh modelov, in sicer 1) instrumentalnega modela in 2) modela legitimnosti. Prvi zagovarja tezo, da je pripravljenost prebivalcev na sodelovanje s policijo pogojena z uveljavljanjem lastnih interesov, in temelji na predpostavki, da so prebivalci, ki policijo dojemajo kot učinkovito pri obvladovanju kriminalitete, bolj pripravljeni na sodelovanje s policisti (Sunshine in Tyler, 2003). Model legitimnosti pa predpostavlja, da zaznave v zvezi z legitimnostjo policije in izvrševanjem prava vplivajo na to, ali so prebivalci pripravljeni sodelovati s policijo (Sunshine in Tyler, 2003; Tyler in Fagan, 2008). Če prebivalci delovanje policije dojemajo kot pravično in legitimno, izkazujejo višjo raven pripravljenosti sodelovanja s policijo. Pripravljenost na sodelovanje pa je tesno povezana s postopkovno pravičnostjo, saj je zaupanje prebivalcev v policijo odvisno od tega, ali jo zaznavajo kot pravično, kar posledično privede tudi do višje pripravljenosti na sodelovanje s policijo (Hough et al., 2013; Tyler, 1990). Slovenski raziskovalci so preučevali pripravljenost prebivalcev na sodelovanje s policijo in vpliv zaznane legitimnosti policije na tovrstno sodelovanje. Njihove ugotovitve kažejo, da 1) zaznana legitimnost vpliva na posameznikovo spoštovanje zakonov in 2) zaznana postopkovna pravičnost vpliva na zaznavo legitimnosti policije (Reisig, Tankebe in Meško, 2014). Pomen legitimnosti policije in posledične pripravljenosti na sodelovanje s policisti izhaja tudi iz najnovejše strategije slovenske policije, ki se osredotoča na policijsko delo v skupnosti. Ta strategija opozarja na pomen tesnejšega partnerstva med policijo in prebivalci ter večje prisotnosti policistov v lokalnih skupnostih, zaradi česar se krepijo občutek varnosti, zaupanje v policijo in zadovoljstvo z delom policije (Ministrstvo za notranje zadeve RS, 2014).

6 Raziskava o zaznavah varnostnih problemov v ljubljanskih urbanih soseskah

Raziskava³ o zaznavah varnostne problematike, ki je bila izvedena med prebivalci urbanih sosesk na območju Mestne občine Ljubljana, je del raziskovalnega projekta na področju varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji (2015–2018). Ljubljana ima 288.919 prebivalcev in se razprostira na površini 279.44 km², kar pomeni, da znaša gostota prebivalstva 1.048 prebivalcev na km² (Ljubljana v številkah, 2017). V obdobju med letoma 1945 in 1991 se je število prebivalcev precej hitro povečalo s 123.000 na 272.000. Približno dve tretjini novih prebivalcev se je v Ljubljano priselilo z ruralnih območij Slovenije, ena tretjina pa iz republik nekdanje Jugoslavije. Po letu 1991 je prišlo do decentralizacije prebivalstva, ki je zapuščalo Ljubljano in se selilo v okoliške regije, zaradi česar je število prebivalcev vse do leta 2005 upadalo. V nadaljevanju je sicer spet prišlo do rasti števila prebivalcev, zlasti zaradi gradnje novih stanovanjskih objektov. Med glavne razloge za priseljevanje v Ljubljano spadajo boljše priložnosti za zaposlitev in večja izbira najrazličnejših delovnih mest (Rebernik, 2014).

Glede na najnovejša evropska merila, ki se uporabljajo za ocenjevanje stopnje urbaniziranosti, velja Ljubljana za gosto poseljeno območje (Evropska komisija, 2014) in eno od 58 največjih evropskih mest (Evropska komisija, 2016). Ljubljana v primerjavi z ostalimi prestolnicami po svetu velja za enega najvarnejših glavnih mest z visoko kakovostjo življenja (World's Capital Cities, 2017). Prebivalci Ljubljane v primerjavi s prebivalci drugih evropskih mest izražajo visoko stopnjo zadovoljstva. Ljubljana se namreč uvršča visoko na lestvici različnih kategorij, ki so jih ocenjevali njeni prebivalci; 91 % prebivalcev Ljubljane se počuti popolnoma varno v svojih soseskah, 76 % prebivalcev je zadovoljnih z zunanjo urejenostjo stavb in ulic, 86 % prebivalcev pa je zadovoljnih s kakovostjo življenja v mestu in okolja (Evropska komisija, 2016). Kar zadeva zaupanje v državne institucije, so prebivalci Ljubljane izrazili najvišjo stopnjo zaupanja v organe policije (Weziak Białowska in Dijkstra, 2015). Omeniti je treba tudi rezultate evropske raziskave o kakovosti življenja, ki vplivajo na zaznavo socialne kohezije, saj je pokazala, da se 65 % anketirancev strinja s trditvijo, da lahko zaupajo ljudem v svoji skupnosti, 81 % anketirancev pa zaupa ljudem v svoji soseski (Evropska komisija, 2016). Ljubljana je leta 2016 na podlagi

³ Raziskava je bila izvedena v okviru dvostranskega projekta med Slovenijo in ZDA (BI-US/16-17-123 (2016-17)).

visoke kakovosti zraka in vode, uporabniku prijaznega javnega prometa, zelenih javnih površin in trajnostnega turizma pridobila tudi naziv zelena prestolnica Evrope (Green Ljubljana, 2016).

Ljubljana spada pod administrativno pristojnost Policijske uprave Ljubljana, ki pokriva ozemlje 4.290 km². Na območju mesta Ljubljana je pet policijskih postaj, postaja prometne policije, policijska postaja za izravnalne ukrepe, policijska postaja vodnikov službenih psov in postaja konjeniške policije (Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija, n. d.). Podatki policijske statistike kažejo, da se v Ljubljani na letni ravni zabeleži približno tretjina vseh kaznivih dejanj in da se je v obdobju od leta 2010 do 2018 število kaznivih dejanj v Ljubljani zmanjšalo za skoraj polovico. Najpogostejša kazniva dejanja tako predstavljajo tatvine, poškodovanje tuje stvari, goljufije in poslovne goljufije (Generalna policijska uprava, 2019). Zakon o organiziranosti in delu v policiji določa, da policija pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih sodeluje s predstavniki občin in civilne družbe. Prav tako predvideva ustanovitev občinskih posvetovalnih teles za zagotavljanje varnosti na lokalni ravni in spodbujanje sodelovanja prebivalcev pri izvajanju ukrepov na področju zagotavljanja varnosti (Zakon o organiziranosti in delu v policiji, 2013). Tovrstna posvetovalna telesa se v lokalnih skupnostih najpogosteje ustanavljajo v obliki varnostnih sosvetov. Leta 2015 je na območju mestne občine Ljubljana delovalo 12 varnostnih sosvetov (Ministrstvo za notranje zadeve RS, 2015).

6.1 Vzorčenje in zbiranje podatkov

Za namene raziskave je bila v urbanih predelih Ljubljane izvedena skupnostna anketa. V petih ljubljanskih policijskih enotah je bilo izbranih deset sosesk, ki so bile nato razdeljene na pet manj problematičnih in pet bolj problematičnih sosesk.⁴ Na sliki 1 je prikazan geografski položaj izbranih urbanih sosesk. Po izboru sosesk so bile naključno določene hiše in večstanovanjske stavbe, v katerih je potekalo anketiranje, pri čemer je bilo uporabljeno kvotno vzorčenje, s katerim je bilo v vsaki soseski izbranih 100 anketirancev.

⁴ Soseske so bile izbrane glede na število kaznivih dejanj in prekrškov zoper javni red in mir, ki so jih zabeležile lokalne policijske enote. Po preučitvi izbranih sosesk je bilo ugotovljeno, da so za bolj problematične soseske značilne visoka stopnja mobilnosti prebivalcev in večje število priložnosti, ki jih imajo storilci za izvedbo kaznivih dejanj (več gostinskih lokalov in trgovin). Manj problematične soseske pa so v glavnem sestavljala mirna naselja z večjim deležem stanovanjskih hiš.

Legenda:

Manj problematične soseske so označene s številko 2, 4, 6, 8 in 10.

Bolj problematične soseske so označene s številko 1, 3, 5, 7 in 9.

Slika 1: Grafični prikaz manj in bolj problematičnih sosesk

Anketiranje od vrat do vrat je bilo opravljeno s polnoletnimi anketiranci, ki so imeli prijavljeno prebivališče na območju desetih ljubljanskih sosesk. Anketiranje je potekalo od oktobra do decembra 2016, podatke pa so zbirali ustrezno usposobljeni študenti Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru. Anketiranci so bili najprej povabljeni k sodelovanju v raziskavi in obveščeni, da je njihovo sodelovanje prostovoljno in anonimno. Nato pa jim je bil na kratko predstavljen kontekst raziskovanja. Izpolnjevanje anketnega vprašalnika je v povprečju trajalo 30 minut.

Po končanem zbiranju podatkov smo pridobili še sekundarne podatke, ki so se nanašali na deset preučevanih sosesk. Prvi sklop podatkov je vseboval demografske podatke sosesk, ki smo jih pridobili na Statističnem uradu Republike Slovenije; drugi sklop podatkov pa je vseboval kazalnike kakovosti življenja prebivalcev, ki smo jih pridobili iz občinskih prostorskih načrtov.

6.2 Vprašalnik

Vprašalnik je vseboval več vidikov varnosti, s katerimi smo merili 1) družbene procese v soseski, 2) zaznavo kriminalitete in nereda v soseski, 3) različne vidike zaznave policije in 4) demografske podatke. Anketiranci so posamezne trditve ocenjevali na štiristopenjski Likertovi lestvici, pri čemer so posamezne vrednosti ustrezale naslednjim odgovorom: 1 – zelo malo verjetno, 2 – malo verjetno, 3 – verjetno in 4 – zelo verjetno. Faktorska analiza vprašalnika (v kateri smo uporabili metodo glavnih osi (*Principal Axis Factoring*) in rotacijo Varimax) je pokazala visoko zanesljivost vprašalnika (Cronbachov koeficient α je znašal 0,855, vrednost KMO pa 0,910) in izločila posamezne faktorje, ki kažejo na pomembno vlogo določenih zaznav varnostnih pojavov, družbenih procesov in vloge policije v soseskah.

6.3 Opis vzorca

Vzorec⁵ je vseboval 1.000 polnoletnih prebivalcev desetih izbranih sosesk v Ljubljani. V manj problematičnih soseskah je vzorec obsegal 48,2 % moških in 51,6 % žensk, v bolj problematičnih soseskah pa je sodelovalo 51,8 % moških in 48,4 % žensk. V zvezi s starostno strukturo vzorca smo ugotovili, da je večina anketirancev v obeh kategorijah sosesk spadala v prvo in drugo starostno skupino (18–29 in 30–44 let), najmanjši delež prebivalcev pa je spadal v tretjo starostno skupino (65 in več let). Skoraj polovica anketirancev obeh kategorij sosesk je pridobila visokošolsko izobrazbo, medtem ko je 25,2 % anketirancev iz manj problematičnih sosesk in 22,4 % anketirancev iz bolj problematičnih sosesk zaključilo srednješolsko izobraževanje. V obeh kategorijah sosesk so največji delež predstavljali posamezniki, ki so v soseski živeli več kot 20 let (43,8 % v manj problematičnih in 51,4 % v bolj problematičnih soseskah), najmanjši delež anketirancev pa je v soseskah stanoval od 5 do 19 let (26,8 % v manj problematičnih in 30,6 % v bolj problematičnih soseskah).

⁵ Opravljena je bila tudi primerjava med deležema spola in starosti, ki sta bila zastopana v vzorcu, in statističnimi podatki za vsako izbrano sosesko, ki je pokazala, da je odklon med podatki iz vzorca in statističnimi podatki pri spolu znašal največ 4 %, pri starostnih skupinah pa največ 10 %. To je treba upoštevati pri morebitnem posploševanju rezultatov na celotno populacijo obravnavanih sosesk.

6.4 Rezultati

Faktorji, ki smo jih pridobili s faktorsko analizo odgovorov na posamezne trditve v vprašalniku, odražajo zaznavo različnih varnostnih pojavov. Skušali smo ugotoviti, ali se zaznave teh pojavov razlikujejo glede na to, ali anketiranci prebivajo v manj oziroma bolj problematičnih soseskah. Z izvedbo diskriminantne analize smo primerjali zaznave anketirancev iz manj oziroma bolj problematičnih sosesk. V tabeli 1 so predstavljeni rezultati diskriminantne analize. Razvidno je, da se pokažejo statistično značilne razlike glede na tip soseske tako pri družbenih procesih, zaznavah virov ogrožanja kot tudi pri zaznavi policije. Glede družbenih procesov, so statistično značilne razlike opazne pri: 1) odklonskosti mladih ($F = 32,45$; $p < 0,001$), 2) socialni koheziji ($F = 18,36$; $p < 0,001$), 3) kolektivni zavesti ($F = 14,69$; $p < 0,001$) in 4) odnosu do migrantov ($F = 5,56$; $p < 0,05$). Gledano z vsebinskega vidika prebivalci manj problematičnih sosesk izražajo manj odklonskosti mladih, več socialne kohezije ter kolektivne zavesti ter boljši odnos do migrantov kot prebivalci bolj problematičnih sosesk. Pri zaznavanju virov ogrožanja so bile statistično značilne razlike vidne pri: 1) neredu v soseski ($F = 151,25$; $p < 0,001$) in 2) zaznavanju kriminalitete ($F = 56,04$; $p < 0,001$). Interpretacija rezultatov z vsebinskega vidika nakazuje, da prebivalci manj problematičnih sosesk v manjši meri zaznavajo tako nered v soseski kot samo kriminaliteto. V zaznavanju policije se statistično značilne razlike pokažejo pri: 1) prisotnosti policije ($F = 5,21$; $p < 0,05$), 2) postopkovni pravičnosti ($F = 4,52$; $p < 0,05$), 3) učinkovitosti policije ($F = 9,58$; $p < 0,01$), 4) moralni identifikaciji ($F = 6,20$; $p < 0,05$) in 5) sodelovanju s policijo ($F = 9,90$; $p < 0,01$). Proučevanje dobljenih rezultatov z vsebinskega vidika kaže, da prebivalci manj problematičnih sosesk zaznavajo večjo prisotnost policije, več postopkovne pravičnosti in učinkovitosti policije, se v večji meri moralno identificirajo s policisti in izkazujejo večjo pripravljenost sodelovati s policijo.

Tabela 1: Rezultati diskriminantne analize

	Manj problematično		Bolj problematično		Wilksova lambda	F
	M.	S. O.	M.	S. O.		
Odklonskost mladih	1,77	0,61	2,01	0,72	0,97	32,45***
Socialna kohezija	2,77	0,58	2,61	0,62	0,98	18,36***
Kolektivna zavest	2,77	0,87	2,55	0,91	0,96	14,69***
Odnos do migrantov	2,00	0,80	2,13	0,86	0,99	5,59*
Nered v soseski	1,72	0,56	2,22	0,70	0,87	151,25***
Zaznavanje kriminalitete	1,56	0,59	1,86	0,68	0,95	56,04***
Prisotnost policije	1,74	0,50	1,66	0,59	0,99	5,21*
Postopkovna pravičnost	2,85	0,67	2,76	0,66	1,00	4,52*
Učinkovitost policije	2,57	0,74	2,43	0,73	0,99	9,58**
Moralna identifikacija	2,84	0,64	2,74	0,64	0,99	6,20*
Sodelovanje s policijo	3,17	0,70	3,02	0,77	0,99	9,90**

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Z diskriminantno analizo nam je uspelo potrditi razlike v zaznavah prebivalcev glede na manj in bolj problematične soseske. V drugem delu analiz smo se osredotočili na preučevanje napovedovanja zaznavanja nereda v soseski. Ker pa smo že predhodno potrdili razlike v zaznavah glede na sam tip soseske, smo tudi regresijske analize za napovedovanje zaznavanja nereda v soseski izvedli ločeno, in sicer smo enak regresijski model uporabili za manj in bolj problematične soseske posebej. Rezultati modela so predstavljeni v tabeli 2 in kažejo, da na napovedovanje zaznavanja nereda v soseskah v manj problematičnih soseskah statistično značilno vplivajo: 1) odklonskost mladih ($\beta = 0,11$; $p < 0,01$), 2) socialna kohezija ($\beta = -0,09$; $p < 0,05$), 3) odnos do migrantov ($\beta = 0,06$; $p < 0,05$), 4) zaznavanje kriminalitete ($\beta = 0,36$; $p < 0,05$), 5) starost ($\beta = 0,01$; $p < 0,05$), 6) gostota prebivalstva ($\beta = 0,01$; $p < 0,05$), 7) avtobusna postajališča ($\beta = 0,16$; $p < 0,05$) in 8) število vzgojno-izobraževalnih ustanov ($\beta = 0,21$; $p < 0,01$). Regresijski model v manj problematičnih soseskah skupno pojasni 35 % variance. Na napovedovanje zaznavanja nereda v bolj problematičnih soseskah pa statistično značilno vplivajo le: 1) odklonskost mladih ($\beta = 0,33$; $p < 0,001$), 2) socialna kohezija ($\beta = -0,13$; $p < 0,01$) in 3) zaznavanje kriminalitete ($\beta = 0,37$; $p < 0,001$). Skupno regresijski model v bolj problematičnih

soseskah pojasni 47 % variance. Primerjava statistično značilnih regresijskih koeficientov v obeh tipih sosesk kaže, da v manj problematičnih soseskah na zaznavanje nereda vpliva veliko več napovednih spremenljivk kot v bolj problematičnih. Med napovedne spremenljivke, ki so statistično značilne v obeh tipih sosesk, spadajo odklonskost mladih, socialna kohezija in zaznavanje kriminalitete, primerjava njihovih regresijskih koeficientov pa pokaže, da se največja razlika pojavi pri odklonskosti mladih. Vpliv odklonskosti mladih je v manj problematičnih soseskah ($\beta = 0,11$) manjši kot v bolj problematičnih ($\beta = 0,33$), podobno pa se pokaže tudi pri vplivu socialne kohezije. Iz te ugotovitve lahko sklepamo, da so na račun manjšega vpliva odklonskosti mladih in socialne kohezije izrazitejši vplivi značilnosti soseske (gostota prebivalstva, avtobusna postajališča, vzgojno-izobraževalne ustanove), katerih vplivi se ne kažejo v bolj problematičnih soseskah.

Tabela 2: Razlike v napovedovanju zaznavanja nereda v soseski glede na tip soseske

	Manj problematične soseske		Bolj problematične soseske	
	β	S. N. t	β	S. N. t
Odklonkost mladih	0,11**	0,04 2,97	0,33***	0,04 9,25
Socialna kohezija	-0,09*	0,04 -2,25	-0,13**	0,04 -3,14
Odnos do migrantov	0,06*	0,03 2,17	0,02	0,03 0,54
Kolektivna zavest	-0,03	0,03 -1,07	-0,04	0,03 -1,53
Zaznavanje kriminalitete	0,36*	0,04 9,10	0,37***	0,04 9,41
Prisotnost policije	-0,05	0,05 -1,07	0,05	0,04 1,07
Učinkovitost policije	-0,06	0,03 -1,85	-0,03	0,04 -0,85
<i>Individualne značilnosti</i>				
pol	0,01	0,04 0,11	-0,05	0,05 -1,07
izobrazba	-0,03	0,02 -1,43	0,05	0,03 1,81
starost	0,01*	0,00 -2,10	0,00	0,00 -1,20
čas bivanja	0,01	0,00 0,94	0,00	0,00 -0,90
viktimizacija	0,03	0,09 0,36	0,00	0,08 -0,04
<i>Značilnosti soseske</i>				
gostota prebivalstva	0,01*	0,00 2,37	0,00	0,00 -0,54
avtobusna postajališča	0,16*	0,07 2,44	-0,06	0,18 -0,32
zdravstveno-socialne ustanove	-0,78	0,56 -1,38	-0,08	0,66 -0,13
vzgojno-izobraževalne ustanove	0,21**	0,07 2,95	0,33	0,30 1,13
R²	0,35		0,47	
F-statistika	14,7***		25,4***	

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Podobno kot pri preučevanju zaznavanja nereda v soseski smo tudi za preučevanje zaznavanja policije izvedli dva regresijska modela za napovedovanje postopkovne pravičnosti policije v obeh tipih sosesk. Rezultati obeh regresijskih analiz so predstavljeni v tabeli 3. Na napovedovanje postopkovne pravičnosti policije v manj problematičnih soseskah statistično značilno vplivajo naslednje napovedne spremenljivke: 1) učinkovitost policije ($\beta = 0,19$; $p < 0,001$), 2) sodelovanje s policijo ($\beta = 0,06$; $p < 0,05$) in 3) moralna identifikacija ($\beta = 0,66$; $p < 0,001$). Skupno regresijski model pojasni 68 % pojasnjene variance v napovedovanju postopkovne pravičnosti v manj problematičnih soseskah. V bolj problematičnih soseskah na napovedovanje postopkovne pravičnosti statistično značilno vplivajo: 1) odklonskost mladih ($\beta = -0,10$; $p < 0,01$), 2) nered v soseski ($\beta = 0,15$; $p < 0,001$), 3) učinkovitost policije ($\beta = 0,19$; $p < 0,001$), 4) moralna identifikacija ($\beta = 0,61$; $p < 0,001$) in 5) prisotnost policije ($\beta = -0,11$; $p < 0,01$). Regresijski model v bolj problematičnih soseskah skupno pojasni 65 % variance v napovedovanju postopkovne pravičnosti. Primerjava statistično značilnih regresijskih koeficientov napovednih spremenljivk kaže, da v bolj problematičnih soseskah obstaja večje število napovednih spremenljivk, ki kažejo vpliv na postopkovno pravičnost. Izmed napovednih spremenljivk, ki kažejo vpliv v obeh tipih sosesk, lahko opazimo manjšo razliko le pri moralni identifikaciji, ki kaže rahlo večji vpliv v manj problematičnih soseskah. Napovedne spremenljivke, ki kažejo vpliv le v bolj problematičnih soseskah, pa se vežejo na družbene procese (odklonskost mladih), zaznavo virov ogrožanja (zaznava kriminalitete) in ostale zaznave policije (prisotnost policije), ki niso statistično značilne v manj problematičnih soseskah.

Tabela 3. Razlike v napovedovanju zaznavanja postopkovne pravičnosti glede na tip soseske

	Manj problematične soseske				Bolj problematične soseske			
	β	S. N.	t		β	S. N.	t	
Odklonkost mladih	0,04	0,03	1,30		-0,10**	0,03	-3,20	
Socialna kohezija	0,07	0,03	1,90		0,06	0,03	1,92	
Odnos do migrantov	0,01	0,02	0,09		-0,01	0,02	-0,61	
Kolektivna zavest	-0,04	0,02	-1,83		0,03	0,02	1,19	
Nered v soseski	-0,01	0,04	-0,16		0,15***	0,03	4,34	
Zaznavanje kriminalitete	0,02	0,04	0,68		-0,04	0,03	-1,27	
Utrinkovitost policije	0,19***	0,03	5,67		0,19***	0,04	5,24	
Sodelovanje s policijo	0,06*	0,03	2,08		0,03	0,03	1,00	
Moralna identifikacija	0,66***	0,04	15,79		0,61***	0,04	14,87	
Prisotnost policije	0,07	0,04	1,74		-0,11**	0,03	-3,27	
Poznavanje lokalnega policista	-0,05	0,08	-0,63		0,01	0,06	-0,07	
Stiki s policisti	0,07	0,04	1,81		0,01	0,04	0,07	
<i>Inhibitivne značilnosti</i>								
spol	0,04	0,04	1,03		0,03	0,04	0,89	
starost	0,01	0,00	1,63		0,01	0,00	-0,77	
izobrazba	0,02	0,02	1,16		-0,03	0,02	-1,46	
čas bivanja v soseski	0,01	0,00	0,01		0,01	0,00	1,29	
viktimizacija	-0,03	0,07	-0,36		-0,04	0,06	-0,68	
R²	0,68				0,65			
F-statistika	56,6***				48,8***			

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

7 Razprava

V poglavju smo z izvedeno raziskavo preučili družbene procese, zaznavo virov ogrožanja in zaznavo policije v urbanih lokalnih skupnostih, sočasno pa ugotavljali tudi razlike omenjenih pojavov glede na manj in bolj problematične urbane soseske.

V prvem delu analiz smo preučevali razlike v družbenih procesih v manj in bolj problematičnih soseskah. Analiza socialne kohezije kaže, da prebivalci bolj problematičnih sosesk izražajo nižjo stopnjo socialne kohezije. Kljub temu ne moremo z gotovostjo trditi, da socialna kohezija kakor koli vpliva na stopnjo kriminalitete, saj odnos med tema dvema dejavnikoma še ni raziskan, lahko pa sklepamo, da je stopnja socialne kohezije v soseski tudi kazalnik stopnje kriminalitete. Socialna kohezija lahko zaradi višje stopnje izvajanja neformalnega socialnega nadzorstva pozitivno vpliva na zmanjšanje kriminalitete, kot je bilo v predhodnih raziskavah že ugotovljeno (Lee, 2000; Reisig in Cancino, 2004). Zaznana odklonskost mladih je dodaten element, ki kaže na nezmožnost vzpostavitve in uresničevanja enakih vrednot in norm v soseski (Sampson in Groves, 1989). Rezultati opravljene raziskave kažejo, da prebivalci bolj problematičnih sosesk zaznajo več pojavov odklonskosti mladih kot prebivalci manj problematičnih sosesk. Naše ugotovitve glede stopnje kolektivne zavesti so pokazale, da je le ta večja v manj problematičnih soseskah. Ugotovitev lahko povežemo z ugotovitvijo predhodne študije (Pratt in Cullen, 2005), ki je potrdila zvezo med stopnjo kolektivne zavesti in stopnjo kriminalitete v soseskah, saj smo tudi sami prišli do zaključka, da je za manj problematične soseske značilna večja stopnja kolektivne zavesti in obratno. V soseskah pa je moč preučevati še en družbeni proces, in sicer sposobnost sobivanja heterogenih družbenih skupin v skupnosti (Laurence, 2011). Naše ugotovitve kažejo, da prebivalci manj problematičnih sosesk izražajo večjo naklonjenost migrantom, kar nakazuje na višjo raven solidarnosti med heterogenimi skupinami v soseski.

Rezultati glede zaznavanja virov ogrožanja so pokazali, da prebivalci bolj problematičnih sosesk zaznavajo več znakov nereda v soseskah in praviloma tudi več kriminalitete. Ta ugotovitev pritrjuje stališču, da zaznana varnostna problematika običajno odseva dejanske varnostne razmere v soseskah, ne pa obratno, kot so trdili nekateri raziskovalci (Hipp, 2010; Innes, 2004). Analiza razlik v zaznavah nereda in kriminalitete v soseskah je pokazala na precej očitnejše razlike med prebivalci bolj in prebivalci manj problematičnih sosesk. Poleg tega je iz rezultatov razvidno, da

prebivalci obeh tipov sosesk zaznavajo več nereda kot kriminalitete. Ta ugotovitev je skladna z izsledki Sampsona (2009), ki trdi, da prebivalci zaznajo več nereda v soseski, s katerim se vsakodnevno srečujejo, medtem ko so le redko priča kriminaliteti.

Razlike v zaznavi policije so se med obema tipoma sosesk pokazale pri zaznavi prisotnosti policije, postopkovne pravičnosti, učinkovitosti policije, moralne identifikacije in pripravljenosti na sodelovanje s policijo. Kar zadeva zaznane postopkovno pravičnost, ugotavljamo, da prebivalci manj problematičnih sosesk zaznavajo višjo stopnjo postopkovne pravičnosti. Ker je bilo v preteklosti že ugotovljeno, da zaznava legitimnosti policije, ki jo navajajo prebivalci urbanih okolij, temelji na zaznavi postopkovne pravičnosti (Meško et al., 2014), se na podlagi tega dognanja porajajo nova vprašanja. Če je namreč zaznava postopkovne pravičnosti tudi posledica varnostnih razmer v posamezni soseski, potem instrumentalnega modela legitimnosti nikakor ne gre spregledati. V zvezi z zaznavo učinkovitosti policije so rezultati naše raziskave pokazali, da je razlika med faktorji, ki odražajo zaznave policije v posameznih soseskah, največja prav pri zaznani učinkovitosti. Prebivalci manj problematičnih sosesk policijo zaznavajo kot bolj učinkovito v primerjavi s prebivalci bolj problematičnih sosesk. Ta ugotovitev govori v prid modelu odgovornosti policije, saj prebivalci bolj problematičnih sosesk zaznavajo več znakov kriminalitete in nereda, kar lahko negativno vpliva tudi na ocenjevanje učinkovitosti policije (Weitzer in Tuch, 2005). Kar zadeva razlike v pripravljenosti na sodelovanje s policijo, ugotavljamo, da prebivalci manj problematičnih sosesk izražajo višjo stopnjo pripravljenosti na sodelovanje, kar potrjuje, da instrumentalni model pomembno vpliva na motivacijo za sodelovanje s policijo (Sunshine in Tyler, 2003).

Dalje smo se v analizah osredotočali na iskanje razlik v napovedovanju zaznavanja nereda glede na tip soseske. Ugotovitve so pokazale, da na zaznavanje nereda v manj problematičnih soseskah vplivajo različni dejavniki kot v bolj problematičnih. Predvsem je bila očitna že razlika v samem številu dejavnikov, saj smo v manj problematičnih soseskah potrdili veliko večje število dejavnikov kot v bolj problematičnih. Poleg dejavnikov, ki so bili skupni v obeh tipih sosesk (odklonskost mladih, socialna kohezija, zaznavanje kriminalitete), so v manj problematičnih do izraza prišle še značilnosti sosesk, vezane na družbeno infrastrukturo. Ta ugotovitev torej nakazuje, da je možno z izboljšanjem infrastrukture tudi vplivati na manjšo

zaznavo nereda v soseski. Tudi v preučevanju postopkovne pravičnosti smo glede na tip soseske ugotovili razlike v vplivu dejavnikov, ki na postopkovno pravičnost vplivajo. Rezultati so pokazali, da v bolj problematičnih soseskah obstaja večje število dejavnikov, ki vplivajo na samo postopkovno pravičnost kot v manj problematičnih, izmed katerih so vpliv kazali tudi družbeni procesi (odklonskost mladih) in zaznava virov ogrožanja (nereda v soseski). Ugotovitev torej nakazuje, da v soseskah, kjer je varnostno stanje slabše, na samo postopkovno pravičnost policije vplivajo tudi družbeni procesi in zaznava virov ogrožanja, medtem ko v soseskah z boljšim varnostnim stanjem na postopkovno pravičnost vplivajo le dejavniki, povezani z ostalimi zaznavami policije. Tudi v nedavni študiji so Reising et al. (2020) ugotovili, da kaže postopkovna pravičnost glede na varnostno stanje soseske drugačen vpliv na samo legitimnost policije.

Glavna omejitev predstavljene raziskave izhaja iz uporabljene metodologije samega raziskovanja. Pripravljenost anketirancev na sodelovanje v raziskavi bi lahko vplivala na reprezentativnost vzorca. Obenem je treba poudariti, da ugotovitev te raziskave ni mogoče posploševati na celotno populacijo urbanega območja Ljubljane, saj je bila skupnostna anketa opravljena na ravni izbranih sosesk. Dodatna omejitev izhaja tudi iz dejstva, da vzorec v vseh izbranih soseskah ni odražal dejanske demografske slike, zaradi česar rezultati te raziskave ne omogočajo posploševanja na celotno urbano populacijo. Na podlagi naših ugotovitev glede samih razlik tako v družbenih procesih, zaznavanju virov ogrožanja kot zaznavanju policije glede na varnostno stanje v soseskah kot tudi v različnih vplivih dejavnikov, ki na omenjene pojave vplivajo, vidimo veliko izzivov za raziskovanje v prihodnje v poglobljenem preučevanju teh razlik. Prav tako vidimo priložnost za raziskovanje v izvedbi podobnih študij v drugih urbanih okoljih v Sloveniji kot tudi v Evropi. Izvedbe takih študij bi namreč omogočale primerjavo ugotovljenih zakonitosti med različnimi urbanih okolji.

Literatura

- Alvazzi del Frate, A. in van Kesteren, J. (2004). *Criminal victimisation in urban Europe – Key findings of the 2000 International crime victim surveys*. Turin: UNICRI.
- Black, M. (1958). Notes on the meaning of 'rule'. *Theoria*, 24, 139–161.
- Blader, S. L. in Tyler, T. R. (2003). A four-component model of procedural justice: Defining the meaning of a 'fair' process. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(6), 747–758.
- Blumer, H. (1958). Race. Prejudice as a Sense of Group Position. *Pacific Sociological Review*, 1(1), 3–7.

- Bučar Ručman, A. (2019). Social ties, solidarity and threat perception in rural and urban communities in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 409–421.
- Covington, J. in Taylor, R. B. (1991). Fear of crime in urban residential neighborhoods: Implication of between – and within – neighborhood sources for current models. *The Sociological Quarterly*, 32(2), 231–249.
- Evropska komisija. (2014). *A harmonised definition of cities and rural areas: the new degree of urbanisation. Regional Working Paper 2014*. Pridobljeno na http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/2014_01_new_urban.pdf
- Evropska komisija. (2016). *Quality of life in European cities 2015*. Luksemburg: Urad za publikacije Evropske unije.
- European Forum for Urban Security. (2000). *Safety and democracy: The cities' manifesto*. Paris: European Forum for Urban Security.
- European Forum for Urban Security. (2007). *Guidance on local safety audits: A compendium of international practice*. Paris: European Forum for Urban Security.
- European Forum for Urban Security. (2016). *Methods and tools for a strategic approach to urban security*. Paris: European Forum for Urban Security.
- European Forum for Urban Security. (2019). *European Forum for Urban Security (Efus)*. Pridobljeno na <https://efus.eu/en/about-us/about-efus/public/1450/>
- Gau, J. M. in Pratt, T. C. (2010). Revisiting broken windows theory: Examining the sources of the discriminant validity of perceived disorder and crime. *Journal of Criminal Justice*, (38), 758–766.
- Generalna policijska uprava. (2019). *Kazniva dejanja 2010–2018*. Ljubljana: Generalna policijska uprava.
- Gill, C., Weisburd, D., Telep, W. C., Vitter, Z. in Bennett, T. (2014). Community-oriented policing to reduce crime, disorder and fear and increase satisfaction and legitimacy among citizens: A systematic review. *Journal of Experimental Criminology*, 10(4), 399–428.
- Glaeser, L. E. in Sacerdote, B. (1999). Why is there more crime in cities? *Journal of Political Economy*, 107(6), 225–258.
- Goudriaan, H., Witterbrood, K. in Nieuwebeerta, P. (2006). Neighbourhood characteristics and reporting crime: Effects of social cohesion, confidence in police effectiveness and socio-economic disadvantage. *British Journal of Criminology*, 46(4), 719–742.
- Green Ljubljana. (2016). *Welcome to Ljubljana: European Green capital 2016*. Pridobljeno na <http://www.greenljubljana.com/>
- Hacin, R. in Eman, K. (2016). Uporaba metod policijske analitike pri preprečevanju premoženjske kriminalitete v slovenskih urbanih okoljih. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: (konferenčni zbornik)* (str. 109–118). Maribor: Univerzitetna založba Univerze.
- Haynie, D. L. (2001). Delinquent peers revisited: does network structure matter? *American Journal of Sociology*, 106, 1013–1057.
- Hipp, J. R. (2010). Resident perceptions of crime and disorder: How much is 'bias' and how much is social environment differences? *Criminology*, 48(2), 475–508.
- Hough, M., Jackson, J. in Bradford, B. (2013). Legitimacy, trust and compliance: An empirical test of procedural justice theory using the European social survey. V J. Tankebe in A. Liebling (ur.), *Legitimacy and criminal justice: An International exploration* (str. 1–27). Oxford: Oxford University Press.
- Innes, M. (2004). Signal crimes and signal disorders: Notes on deviance as communicative action. *The British Journal of Sociology*, 55(3), 335–355.
- International Centre for the Prevention of Crime. (2010). *International report on crime prevention and community safety: Trends and perspectives, 2010*. Montreal, Quebec: International Centre for the Prevention of Crime.
- Kelling, G. L. in Wilson, J. Q. (1982). Broken windows: The police and neighborhood safety. *The Atlantic*, 294(3), 29–38.
- Klinkon, I., Meško, G. in Rebernik, D. (2004). Vpliv socialnodemografskih dejavnikov na razvoj kriminalitete v Ljubljani: Rezultati preliminarnega raziskovanja. V B. Lobnikar (ur.), *5. Slovenski dnevi varstvoslojja* (str. 836–847). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.

- Laurence, J. (2011). The effect of ethnic diversity and community disadvantage on social cohesion: A multi-level analysis of social capital and interethnic relations in UK communities. *European Social Review*, 27(1), 70–89.
- Lee, M. R. (2000). Community cohesion and violent predatory victimization: A theoretical extension and cross-national test of opportunity theory. *Social Forces*, 79(2), 683–706.
- Ljubljana v številkah. (2017). *Ljubljana.si*. Pridobljeno na <https://www.ljubljana.si/sl/o-ljubljani/ljubljana-v-stevilkah/>
- Lobnikar, B. in Meško, G. (2010). Responses of police and local authorities to security issues in Ljubljana, the capital of Slovenia. V M. Cools (ur.), *Police, policing, policy and the city in Europe* (str. 161–179). Haag: Eleven International Publishing.
- Lobnikar, B., Prislán, K. in Modic, M. (2016). Merjenje uspešnosti implementacije policijskega dela v skupnosti v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 67(2), 89–110.
- Meško, G. in Areh, I. (2003). Strah pred kriminaliteto v urbanih okoljih. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 54(3), 144–152.
- Meško, G. in Šifer, J. (2008). Strah pred kriminaliteto v mestnem okolju – raziskava. *Varstvoslovje*, 10(4), 539–560.
- Meško, G., Fallshore, M. in Jevšek, A. (2007). Policija in strah pred kriminaliteto. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 58(4), 340–351.
- Meško, G., Fallshore, M., Muratbegović, E. in Fields, C. (2008). Fear of crime in two post-socialist capital cities – Ljubljana, Slovenia and Sarajevo, Bosnia and Herzegovina. *Journal of Criminal Justice*, 36(6), 546–553.
- Meško, G., Maver, D. in Klinton, I. (2010). Urban crime and criminal investigation in Slovenia. V G. Cordner, A. Cordner in D. K. Das (ur.), *Urbanization, policing and security: global perspectives* (str. 301–322). Boca Raton, London, New York: Taylor & Francis Group.
- Meško, G., Sotlar, A., Lobnikar, B., Jere, M. in Tominc, B. (2012). *Občutek ogroženosti in vloga policije pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni: raziskovalno poročilo*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Meško, G., Šifer, A. in Vošnjak, L. (2013). Strah pred kriminaliteto v mestnih in vaških okoljih v Sloveniji. *Varstvoslovje*, 14(3), 259–276.
- Meško, G., Tankebe, J., Jere, M., Eman, K. in Reisig, M. D. (2014). Vpliv postopkovne pravičnosti in legitimnosti policijske dejavnosti na spoštovanje zakonov pri slovenskih mladostnikih. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 65(1), 35–47.
- Ministrstvo za notranje zadeve RS. (2014). *Poročilo o delu policije za 2013*. Pridobljeno na [https://vrs-3.vlada.si/MANDAT13/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/d23b09715da3480fc1257ced0040d1c4/\\$FILE/LetnoPorocilo2013.pdf](https://vrs-3.vlada.si/MANDAT13/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/d23b09715da3480fc1257ced0040d1c4/$FILE/LetnoPorocilo2013.pdf)
- Ministrstvo za notranje zadeve RS. (2015). *Posvetovalna telesa*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/index.php/policijske-uprave/pu-ljubljana/posvetovalna-telesa>
- Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija. (n. d.). *Prikaz območja, splošni podatki*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/index.php/policijske-uprave/pu-ljubljana/obmoje-uprave>
- Pavlovič, Z. (1993). Mednarodna anketa o viktimizaciji: Ljubljana 1992. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 44(2), 129–138.
- Pečar, J. (1975). *Gostitve nekaterih deviantnih pojavov v Ljubljani*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- Perkins, D. P., Meeks, J. W. in Taylor, R. B. (1992). The physical environment of street blocks and resident perception of crime and disorder: Implications for theory and measurement. *Journal of Environmental Psychology*, 12(1), 21–34.
- Pratt, T. C. in Cullen, F. T. (2005). Assessing macro-level predictors and theories of crime: A meta-analysis. V M. Tony (ur.), *Crime and justice: A review of research* (str. 373–450). Chicago: University of Chicago.
- Raudenbush, S. W. in Sampson, R. J. (1999). Ecometrics: Toward a science of assessing ecological settings, with application to the systematic social observation of neighborhoods. *Sociological Methodology*, 29(1), 1–41.

- Rebernik, D. (2008). *Urbana geografija: Geografske značilnosti mest in urbanizacije v svetu*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni Inštitut Filozofske fakultete.
- Rebernik, D. (2014). Population and spatial development of settlements in Ljubljana urban region after 2002. *Dela*, 42, 75–93.
- Reisig, M. D. (2010). Community and problem-oriented policing. *Crime and Justice*, 39(1), 1–53.
- Reisig, M. D., Flippin, M., Meško, G. in Trinkner, R. (2020). The effects of justice judgments on police legitimacy across urban neighborhoods: A test of the invariance thesis. *Crime and Delinquency*, 1–24. Pridobljeno na <https://doi.org/10.1177%2F0011128720977435>
- Reisig, M. D. in Cancino, J. M. (2004). Incivilities in nonmetropolitan communities: The effects of structural constraints, social conditions, and crime. *Journal of Criminal Justice*, 32, 15–29.
- Reisig, M. D. in Parks, R. B. (2000). Experience, quality of life, and neighbourhood context: A hierarchical analysis of satisfaction with police. *Justice Quarterly*, 17(3), 607–630.
- Reisig, M. D., Tankebe, J. in Meško, G. (2014). Compliance with the law in Slovenia: The role of procedural justice and police legitimacy. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 20(2), 259–276.
- Ritchie, H. in Roser, M. (2018). Urbanization. *Ourworldindata.org*. Pridobljeno na <https://ourworldindata.org/urbanization>
- Sampson, R. J. (2006). Collective efficacy theory: Lessons learned and directions for future inquiry. V F. T. Cullen, J. P. Wright in K. Blevins (ur.), *Taking stock: The status of criminological theory* (str. 149–167). New Brunswick: Transaction.
- Sampson, R. J. (2009). Analytic approaches to disorder. *The British Journal of Sociology*, 60(1), 83–93.
- Sampson, R. J. in Groves, W. B. (1989). Community structure and crime: Testing social–disorganization theory. *American Sociological Review*, 94(4), 774–802.
- Sampson, R. J., Raudenbush, S. W. in Earls, F. (1997). Neighbourhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy. *Science*, 277(5328), 918–924.
- Shaw, C. R. in McKay, H. D. (1942). *Juvenile delinquency and urban areas: A study of rates of delinquents in relation to differential characteristics of local communities in American cities*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Skogan, W. G. (2009). Concern about crime and confidence in the police: Reassurance or accountability? *Police Quarterly*, 12(3), 301–318.
- Skogan, W. G. (2011). Disorder and crime. V B. C. Welsh in D. P. Farrington (ur.), *The Oxford handbook of crime prevention* (str. 173–188). Oxford: Oxford University Press.
- Sunshine, J. in Tyler, T. R. (2003). The role of procedural justice and legitimacy in shaping public support for policing. *Law & Society Review*, 37(3), 513–548.
- Statistični urad Republike Slovenije. (2009). *Pilotna anketa o žrtvah kriminala, 2009*. Pridobljeno na <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=3035>
- Tankebe, J. (2008). Police effectiveness and police trustworthiness in Ghana: An empirical appraisal. *Criminology in Criminal Justice*, 8(2), 185–202.
- The European Urban Charter. (2008). *Congress of local and regional authorities of the council of Europe*. Pridobljeno na <https://5cidade.files.wordpress.com/2008/11/the-european-urban-charter.pdf>
- Trojanowicz, R. in Bucqueroux, B. (1991). *Community policing and the challenge of diversity*. Rockville: National Institute of Justice.
- Tyler, T. R. (1990). *Why people obey the law*. London: Yale University Press.
- Tyler, T. R. (2003). Procedural justice, legitimacy, and the effective rule of law. *Crime and Justice: A Review of Research*, 30(1), 283–357.
- Tyler, T. R. in Fagan, J. (2008). Legitimacy and cooperation: Why do people help the police fight crime in their communities? *Journal of Criminal Law*, 6, 231–275.
- United Nations. (2011). *Introductory handbook on policing in urban space*. United nations office on drugs and crime (UNODC): New York. Pridobljeno na https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Introductory_Handbook_on_Policing_Urban_Space.pdf

- United nations office on drugs and crime. (2010). *Handbook on the crime prevention guidelines: Making them work*. Dunaj: United Nations.
- van Dijk, J. J. M., Manchin, R., van Kesteren, J. in Hideg, G. (2005). *The burden of crime in the EU. Research report: A comparative analysis of the European survey of crime and safety (EU ICS) 2005*. Haag: WODC.
- van Dijk, J. J. M., van Kesteren, J. in Smit, P. (2007). *Criminal victimisation & International perspective: Key findings from the 2004–2005 ICVS and EU ICS*. Haag: WODC.
- Weitzer, R. in Tuch, S. A. (2005). Determinants of public satisfaction with the police. *Police Quarterly*, 8(3), 279–297.
- Weziak Bialowska, D. in Dijkstra, L. (2015). *Trust, local governance and quality of public service in EU regions and cities*. Luksemburg: Urad za publikacije Evropske unije.
- Wirth, L. (1938). Urbanism as a way of Life. *The American Journal of Sociology*, 44(1), 1–24.
- World's Capital Cities. (2017). World's Safest Capital Cities. *Worldscapitalcities.com*. Pridobljeno na <https://www.worldscapitalcities.com/worlds-safest-capital-cities/>
- Zakon o organiziranosti in delu v policiji. (2013). *Uradni list RS*, (15/13).

